

Reinhold Utri

Sprawozdanie z konferencji Instytutu Filologii Germańskiej w Poznaniu "Reflexion als Schlüsselphänomen der gegenwärtigen Fremdsprachendidaktik" : (Poznań, 27-28 marca 2009)

Lingwistyka Stosowana / Applied Linguistics / Angewandte Linguistik nr 2,
319-322

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

KOMUNIKATY I SPRAWOZDANIA

Sprawozdanie z konferencji Instytutu Filologii Germańskiej w Poznaniu „Reflexion als Schlüsselphänomen der gegenwärtigen Fremdsprachendidaktik“ (Poznań, 27–28 marca 2009) Reinhold UTRI

Poznańska konferencja zgromadziła ponad 30 uczestników z Polski, a także kilku z Niemiec i Węgier. Dwa dni naukowcy i nauczyciele zastanawiali się nad zagadnieniem *Refleksji jako kluczowego zjawiska współczesnej glottodydaktyki*. Konferencję otworzyła profesor Kazimiera Myczko, która jako kierownik Zakładu Metodyki Nauczania Języka Niemieckiego jako języka obcego w Poznaniu przywitała wszystkich uczestników, a zwłaszcza tych, którzy przyjechali z daleka, żeby przyczynić się do naukowego rozwoju glottodydaktyki poznańskiej. Następnie profesor Czesław Karolak, kierownik Instytutu Filologii Germańskiej, zwrócił uwagę na fakt, że tradycja filologii poznańskiej jest bogata, o czym świadczą m. in. tak wielkie nazwiska jak Zabrocki albo Kozłowska. Obecnie germanistykę studiuje 450 studentów, wśród nich 19 doktorantów. Na szczególną uwagę zasługuje powstanie nowej biblioteki języka niemieckiego. Jako następna głos zabrała Pani prodiakan prof. Beata Mikołajczyk, która przypomniała o szerokiej ofercie programów studiów dla osób chcących zgłębiać języki obce; faktem jest, iż w Poznaniu można studiować obecnie ponad 30 różnych języków.

Pierwszy wykład wygłosili Hans Bickes wraz z żoną Christine Bickes z Uniwersytetu w Hanowerze. W pierwszej części autorzy zwrócili uwagę na problem integracji cudzoziemców w Niemczech i kwestie językowe. H. Bickes poddał krytyce niemiecką politykę językową, która tylko w niewielkim stopniu wspiera *male języki*, jak np. j. polski albo j. turecki. Podsumowując swój wywód, H. Bickes zadał pytanie: „Czy łacina sprzyja porozumieniu między Niemcami a imigrantami?” Dalej autor przedstawiał fakty, które dają pewien obraz sytuacji w niemieckich szkołach: prawie jedna trzecia uczących się dzieci pochodzi z rodzin imigrantów i choć niemiecki rząd wspiera ideę Unii Europejskiej, która opowiada się za wielojęzycznością, to jednak w szkołach nie wprowadzono w zasadzie żadnych istotnych zmian. Wielką szkodą jest to, że nie wykorzystuje się potencjału językowego rodzimych mówców-dzieci, choć potencjalnie istnieje możliwość uczenia się języków

mniejszości przez młodych Niemców w szkołach (np. tureckiego, o czym świadczą ankiety wśród uczniów), a także języka sąsiadów (np. polskiego).

Christine Bickes przedstawiła sytuację imigrantów w szkołach, wymieniła powody powstawania „gett”. Stwierdziła, że jest to częściowo wina szkoły, że dzieci z rodzin imigrantów mają mniejsze szanse na rynku pracy, ponieważ zaobserwować można brak wsparcia, szczególnie w obszarze nauczania ich języków ojczystych. Następnie wskazała sposoby działania nauczycieli mające na celu rozwój świadomości językowej uczniów („Lernbewusstsein”). Porównała system gramatyczny różnych języków, m.in. arabskiego, tureckiego, greckiego i chińskiego, jak również wyrażenia idiomatyczne. Dzięki takim przykładom i ćwiczeniom, które dzieci (imigrantów) same będą w stanie tworzyć, wzrasta znaczenie języków mniejszości narodowych, przez co można w obecnej sytuacji osiągnąć lepszą integrację na płaszczyźnie komunikacyjnej i społecznej.

Po krótkiej dyskusji głos zabrała Antje Stork (z Marburga). Omówiła ona definicję, rodzaje (np. dialogowe, z udziałem nauczyciela) i korzyści dziennika uczenia się (Lerntagebuch). Szczególnie w dzisiejszych czasach, jak twierdzi Stork, takie środki dydaktyczne są potrzebne, po pierwsze, żeby wzmocnić aktywność uczniów, po drugie, aby dodatkowo ćwiczyć język obcy i, po trzecie, aby w ten sposób przyczyniać się do refleksji uczniów nad własnym procesem uczenia się – w tym leży główny potencjał dziennika.

Po przerwie obiadowej (elegancki obiad w Collegium Historicum) obrady przebiegały w dwóch grupach (w tym miejscu koncentruję się na omówieniu tych referatów, których miałem przyjemność słuchać). Magdalena Pieklarz (z Olsztyna) przedstawiła swoje przemyślenia dotyczące języka mówionego. W szkołach podstawowych, średnich i wyższych używa się głównie tekstów pisanych, niewiele osób zajmuje się znaczeniem tekstów mówionych w dydaktyce jak również w teorii akwizycji języka mówionego. Specyfika języka mówionego i wiedza o nim powinna pomagać w nauce języków obcych, gdzie komunikacja jest uważana za bardzo ważną.

Następnie Konstancja Kuligowska (z Poznania) wypowiadała się o znaczeniu otwartych lekcji (Offener Unterricht) w procesie dydaktycznym. Pod tym hasłem rozumie się różne kierunki reformowanej nauki, gdzie ważne są: autonomia ucznia, mniejsza dominacja nauczyciela, kreatywne sposoby ćwiczeń i – *last but not least* – ewaluacja, czyli refleksja nad tym, co było podczas zajęć szczególnie wartościowe. W zasadzie żaden nauczyciel nie pozwala, aby go krytykować, nawet w sposób konstruktywny – Kuligowska dostrzegła zalety konstruktywnej krytyki nauczyciela.

Monika Wilkowska (z Poznania) omówiła bilingwalny proces uczenia się: najpierw wskazała, co sama rozumie pod tym pojęciem (np. immersja totalna i parcjalna), potem przedstawiła sytuację szkół bilingwalnych w Polsce. Autorka zwróciła także uwagę na praktyczne trudności w nauczaniu bilingwalnym, np. na brak materiałów (podręczników), rodowitych mówców itd. Na końcu podała jeden wzorowy przykład publicznego gimnazjum (im. Karła Dedeciusa) w Łodzi. Słuchacze dowiedzieli się, jak powinno być zorganizowane dobre gimnazjum dwujęzyczne.

Po przerwie na kawę głos zabrał Ahmad Rafik Trad (z Olsztyna), który mówił o wspieraniu świadomości językowej (Sprachbewusstheit). Dostrzegł ważne różnice pomiędzy niemieckim językiem tekstów pisanych i mówionych oraz ich znaczenie w świadomości językowej ucznia. Na końcu podał przykłady dydaktycznego używania tych różnic i podkreślił ich główny cel – zmniejszenie pasywnego i powiększenie aktywnego używania języka.

Joanna Andrzejewska-Kwiatkowska wygłosiła referat pt. „Kompetentna komunikacja międzykulturowa”. Wy tłumaczyła, dlaczego jest nam trudno komunikować się z ludźmi z zupełnie różnych kultur – doświadczamy tu strachu, szoku kulturowego. Nie tylko otwartość i relatywizm kulturowy odgrywają rolę, liczy się także zwykła wiedza o innej kulturze (podała przykład wycierania nosa siedząc przy stole, co w islamskiej społeczności uchodzi za czynność wzbudzającą obrzydzenie). Żeby uczniowie doświadczali różnic kulturowych (mentalnych), można zaproponować im gry interkulturowe, z uwzględnieniem liczebności osób w grupie oraz poziomu zaawansowania językowego ich uczestników.

Serię wykładów po przerwie rozpoczęła Izabela Marciniak (z Poznania). Autorka mówiła o refleksji na temat nauczania języka niemieckiego przy wykorzystaniu europejskiego portfolio językowego. Celem wprowadzenia portfolio jest bycie świadomym swojej wielojęzycznej i multikulturowej kompetencji. Ważną częścią tej nowej dokumentacji jest refleksja nad własnymi osiągnięciami i samoocena tych osiągnięć. I. Marciniak rozważała również rolę nauczyciela w rozwinięciu obiektywnych samoocen uczniów. Gabriela Gorąca (z Poznania) zajęła się kompetencją językową ucznia, która odgrywa współcześnie, obok kompetencji interkulturowej i medialnej, ważną rolę w procesie nauki języka. Jak nauczyciel może wesprzeć wszystkie te parcjalne kompetencje u uczniów, pokazała na przykładzie projektu z użyciem tekstów reklamowych. Tego samego wieczoru uczestnicy konferencji spotkali się na uroczystej kolacji w Collegium Historicum.

Następnego dnia obrady rozpoczął Martin Lange (z Kiel). Mówił o refleksji przy przygotowaniu działań językowych zagranicznych studentów w codziennym życiu na uniwersytecie. We własnych minifilmach ukazał trudności z tym związane oraz omówił kolejne kroki, jakie podejmował na kursach dla studentów w celu pomagania im w różnych sytuacjach komunikacyjnych. Drugi wykład wygłosił Reinhold Utri (z Warszawy). Przedstawił on swoje rozważania dotyczące interkulturowości – refleksję na temat kultury i mentalności – i wnioski dla glottodydaktyki. Wyrażenie „interkulturowość” bywa współcześnie nadużywane, przez co często nie wiadomo, co dana osoba przez nie rozumie. Proces interkulturowości R. Utri zdefiniował nie tylko jako otwartość na poznawanie innej kultury, lecz jako refleksję nad swoim uczeniem się, świadomość językową (*language awareness*), jak również wzajemne uczenie się od osób z różnych kręgów kulturowych, co niekoniecznie i wcale nie automatycznie występuje na lekcjach języka obcego. Zastanawiał się nad możliwościami wpływu nauczyciela na rozwój kompetencji interkulturowej u uczniów – korzystny wpływ ma porównanie kultur i (czasami) elementów językowych, jak również elementy kreatywne. Na koniec uczestnicy konferencji wysłuchali nowoczesnej piosenki, która pomaga przemyśleć temat rasizmu.

Następnie Katalin Petneki (z Szeged, Węgry) zabrała głos i wytłumaczyła, jak korzystają z portfolio studenci i pod jakim względem oceniana jest ich praca nad nim. Szczególnie przyszli nauczyciele powinni zdobyć zdolność do refleksji związanej z dydaktyką i kompetencją językową.

Po przerwie na kawę Magdalena Jałowiec-Sawicka przedstawiła subiektywne teorie uczniów i ich wpływ na proces uczenia się. Subiektywne poglądy uczących się języka mogą wspierać proces nauki lub przeszkadzać. Podkreśliła ważne osiągnięcia w psychologii w tym zakresie i stwierdziła, że na proces dydaktyczny korzystnie wpływa współpraca między spokrewnionymi dziedzinami naukowymi. Sebastian Dusza (z Krakowa) w dowcipny sposób przedstawił problemy doradztwa kolegiального dla uczniów. Pomoc ta często nie motywuje ucznia i jest nieużyteczna pod względem wychowawczym. Kryteria jakości szkoły, jego zdaniem, powinny koncentrować się nie tylko na osiągnięciach operatywnych.

Iwona Kretek i Regina Strzemeska (z Bydgoszczy) podkreśliły w swoim wystąpieniu znaczenie refleksji przyszłego nauczyciela podczas i po odbyciu stażu w szkole. Samoocena własnych działań (np. za pomocą portfolio) ma ogromne znaczenie w ocenie bieżącej i przyszłej pracy nauczyciela. Referentki dały przykłady rozwoju ww. zdolności, pochodzące z własnych doświadczeń dotyczących opieki nad stażem nauczycieli w Bydgoszczy i Toruniu. Na końcu konferencji referat pt. „Ile muzyki potrzebuje dzisiejszy uczeń języka niemieckiego?” wygłosił Rafał Piechocki (z Poznania). Autor opowiedział się za intensywniejszym wykorzystaniem piosenek w procesie glottodydaktycznym i stwierdził, że istnieje wiele niewykorzystanych możliwości przez nauczycieli w tym zakresie. Na przykładach pokazał, które piosenki (na przykładzie niemieckiego popu) mogą być wykorzystane do nauki gramatyki lub słownictwa.

Konferencję zamknęła Pani Profesor K. Myczko. Podziękowała ona swoim asystentom, Pani Agnieszce Pawłowskiej i Panu Sebastianowi Chudakowi, za wielkie zaangażowanie w przygotowaniu tej udanej konferencji oraz wszystkim uczestnikom za przybycie i życzyła dalszej owocnej pracy naukowej.